ALS IK HIER BEN WIL IK IETS ACHTERLATEN.

CBK Centrum Beeldende Kunst ZUIDOOST
cbkzuidoost.nl

De tentoonstelling AIR in Zuidoost laat elk jaar werk zien van kunstenaars die in residentie zijn geweest bij BijlmAIR, de plek waar CBK Zuidoost aan kunstenaars de ruimte geeft om nieuw werk te maken in relatie tot de Bijlmer.

ALIX DE MASSIAC

Elk jaar, op de afgelopen twee jaren na. Die hebben voor vrijwel elke kunstenaar in de tentoonstelling grote invloed hebben gehad op hun praktijk. Een pandemie. Voor iedereen van toepassing dus.

De kunstenaars verbleven in Heesterveld, de broedplaats waar het atelier is gevestigd.

Dit artikel is geschreven naar aanleiding van de expositie AIR in Zuidoost # 2020/21 die van 9 december 2021 t/m 26 februari 2022 te zien was bij CBKZuidoost.

Uitgave: CBK Zuidoost, 2022.
Ontwerp: Levievandermeer.
Fotografie: Les Adu

ESTHER MEIJER | nieuwjurk.com

Esther Meijer met als alias Nieuw Jurk beschrijft hoe dit deel van Amsterdam als een stad op zich functioneert. Met een sterk netwerk aan organisaties die kunstenaars en creatieven altijd nét het ene duwtje en de ruimte geven waarmee ze zich verder kunnen ontwikkelen.

Voor Meijer bleek dit cruciaal omdat ruimte een grote rol speelt als je huis met de komst van een kind een crèche lijkt te zijn geworden waar je struikelt over

speelgoed. Veel liever struikelt Meijer tijdens het werken over hoopjes resttextiel, een van de materialen waar ze als transdisciplinaire kunstenaar met een achtergrond in de mode gretig gebruik van heeft gemaakt.
Eigenlijk komt Meijer pas net kijken als kunstenaar en brak in het atelier in Heesterveld een scharnierfase aan, die wat haar betreft nog lang niet voorbij is. Na lange tijd als modeontwerper actief te zijn werd het tijd voor iets anders. De overproductie en de onderdrukking van zowel de consument als verschillende producenten van mode en kleding bleek voor haar niet houdbaar. En dus moest ze opnieuw op zoek naar haar vorm, haar taal: een manier van werken.

Dat vinden deed ze als kunstenaar door middel van experiment. Al tekenend, knippend en fotograferend baande ze zich een weg door de creatie van haar eigen praktijk. Laag voor laag incorporeerde ze de tactiliteit van het textiel in diverse installaties.
Meijer beschreef het atelier als een doorgebroken flat die één ruimte vormt: een bijzondere ruimte die haar inspireerde.

JOANNEKE MEESTER | joannekemeester.com

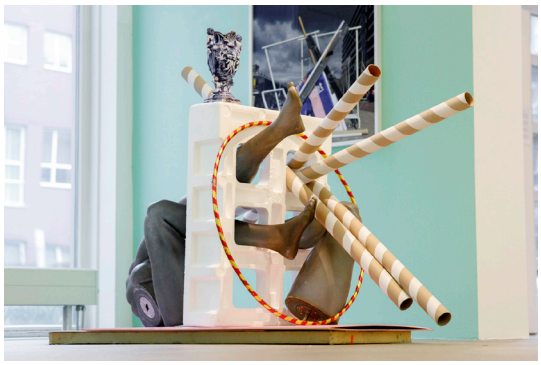

Joanneke Meester zocht haar heil en inspiratie juist in de buitenruimte. Ook zij kwam te werken in een potdichte tijd, waarbij iedereen binnen zat in een van de donkerste maanden van het jaar. Zij moest op zoek naar wát nu? Een 21-daagse deep dive met Deepak Chopra gaf een deel van het antwoord. Alles moet je laten stromen, want alles is al aanwezig. Ze had niks te verliezen en ging aan de slag.

Wie veel thuis zit kan het eigen behang niet meer aanzien en dus zetten mensen de afgelopen twee jaar veel dingen bij afvalpunten neer. Meubilair, verpakkingsmaterialen en allerhande objecten kwamen uit alle hoeken en gaten aangezet en spoorden Meester aan tot het vinden van een werkmethode. Snel en intuïtief. Met een paar spelregels in het hoofd: niets van de gevonden voorwerpen meenemen naar het atelier of huis (want, zo stelt ze: 'voor je het weet ben je een *hoarder*'). En het moest binnen een dag af én gefotografeerd zijn.

Kleuren, vormen en verschillende lagen van betekenis kwamen samen en vielen achteraf op hun plek. Meester mailt me later nog dat ze op zoek is naar een synchroniciteit van ervaringen. Het onderbewuste registreert en handelt daar later op, schrijft ze, en leert gaandeweg het leven te begrijpen.

MONIKA DAHLBERG | facebook.com/absolutely.monika.dahlberg

ANDRÉ SMITS | artistintheworld.com

Dat spel met gevonden materialen heeft ook **Monika Dahlberg** gespeeld. In samenwerking met haar partner in leven en werk **André Smits** verbleef ze in BijlmAIR en ontwikkelde een nieuwe toevoeging aan haar serie *Gatekeepers*, sculpturen die een nieuwe beeldtaal op straat introduceren. Ook zij heeft net als Meijer en Meester haar bedenkingen bij het hedendaagse consumptiegedrag en maakte een kleine serie van kartonnen poortwachters met opgehaald materiaal van de afvalpunten waar Meester niet veel later ook haar materiaal verzamelde en opstelde. Synchroniciteit van ervaringen?
Het concept en de praktijk van Smits omschreef Dahlberg als helder omlijnd: hij gaat op zoek naar de kunstenaars die een plek of regio rijk zijn en fotografeert hen. Met haar eigen vraag over hoe zij invulling aan de residentie kon geven heeft ze even geworsteld.

Op zoek naar verbinding raakte ze geïnteresseerd in wat we achterlaten. De voorwerpen vormen de belichaming van herinneringen, maar wat is dan een kunstwerk precies? In gesprek besprak ze haar verlangen iets te maken en het achter te kunnen laten zodat het haar zou overleven: ‘Als ik hier ben wil ik iets achterlaten’.

KATRIN KORFMANN | katrinkorfmann.com

Het hier, de plek waar Dahlberg aan refereert is in het werk van **Katrin Korfmann** gemuteerd tot een gecondenseerd soort hier. Een plek die geënt is op de werkelijkheid, in oorspronkelijke vorm te ervaren in het Nelson Mandelapark of een speeltuin.

Het viel Korfmann tijdens haar residentie in de zomer op dat de bewoners gretig gebruik maakten van de vele groene plekken die dit deel van Amsterdam rijk is.

Korfmann observeerde hen en hun omgeving. Soms uren, soms dagen. Als een havik registreerde ze de bewegingen van kinderen en volwassenen die later als canvas dienen voor het herschikken van de talloze geschoten beelden tot één enorme collage. Een lang traject, waarbij de beelden uiteindelijk als interpretatie van de werkelijkheid op groot formaat dienen.
Groot, omdat de details naast de compositie van belang zijn. De uitgestoken arm van een kind dat rent, het groen van bladeren en bomen op een mooie dag. Deze vrije interpretatie van een plek die juist geen registratie is, representeert het kunstenaarschap in een notendop.

SAMUEL SARMIENTO | samuelsarmiento.org

Wie ook met groot formaat heeft gewerkt is Samuel Sarmiento. Negen grote schilderijen en een aantal kleine werken verder vertrok Sarmiento na zijn residentie terug naar Aruba, het eiland waar hij woont en wat hij me ter introductie

tijdens ons onlinegesprek laat zien op de wereldkaart, vertrekkend vanuit Aruba. Het is een les in perspectief: waar ben jij, waar ben ik?
In sneltreinvaart beschrijft hij het ene na het andere schilderij. Die sneltreinvaart vertaalde zich ook naar zijn hoge *output* tijdens de residentie. Hij heeft haast en honger om meer werk kunnen maken. Al is niet enkel de uitkomst maar ook het proces van belang: de dozen karton die als schilderspalet dienen documenteert hij zorgvuldig. Ze belichamen de herinneringen aan zijn schilderijen en hun oorsprong.

Het werk richt zich op Caribische folk verhalen, als een wezenlijke manier van kennisuitwisseling en -creatie binnen gemeenschappen, met een speciale aandacht voor de oorsprong van de mens en de natuur die haar omringt. Die kennis en verhalen heeft hij tijdens zijn residentie ook opgezocht op straat en in gesprekken met anderen. Op zoek naar overeenkomsten, maar ook naar verschillen in een poging om een gelaagde wereld te documenteren waarin het mythische en onderbewuste nooit ver weg zijn.

BORIS VAN BERKUM | borisvanberkum.com

Net als Sarmiento kijkt **Boris van Berkum** graag naar voorouders voor de ontwikkeling van zijn werk. Achter zijn praktijk schuilt sinds 2011 een opdracht van Marian Markelo. Een opdracht die zij op haar beurt weer heeft gekregen van haar grootmoeder, haar *bigi sma* om Winti door te ontwikkelen in de kunst. Na zich jarenlang te hebben verdiept heeft Van Berkum een pronkbeeld ontwikkelt van de moedergodin Mama Aisa, de Surinaamse Moeder Aarde. Het beeld is een combinatie van een aantal 3D scans waaronder Markelo op een stoel die zij zelf heeft uitgekozen en een negentiende-eeuws Congolees beeld uit de collectie van het Wereldmuseum.

Bij de selectie en toevallige samenkomst van de diverse elementen luistert Van Berkum altijd goed naar Markelo, zijn intuïtie en het verlangen om zichzelf en de mensen om hem heen te herinneren hoe verbonden we met elkaar zijn. De voeten ferm in de aarde geplant en de handen altijd open, symbool van onvoorwaardelijke liefde. Niet geheel onbelangrijk: voor het inscannen van de diverse beelden en maskers waar Van Berkum gebruik van maakt, vindt een plengoffer plaats waarbij de voorouders om toestemming wordt gevraagd.

INGE EN MARTIN RIEBEEK | riebeek.net

Toestemming en toeval spelen ook een grote rol in het werk van het duo **Inge en Martin Riebeek**. Al vijftien jaar lang speuren ze in het kader van hun langlopende serie *The Essential* straten over de hele wereld af, op zoek naar contact en verbinding met mensen die ze op straat aanspreken en na een korte kennismaking filmen.

Samen beschrijven ze die eerste ontmoeting als een onvergetelijke ervaring die centraal staat bij de beleving van hun films, waarbij de spreker rechtstreeks de camera inkijkt en in één ruk haar verhaal vertelt. Oog in oog met de camera en de kijker vormt de film een reis door het verhaal van een vreemde. De ontdekking van de eigen menselijkheid via een ander.

Tijdens hun residentie legden ze de nadruk op de verhalen van vrouwen in de Bijlmer. Geen gemakkelijke opgave in koude dagen waarbij iedereen tijdens persconferenties werd gesommeerd afstand te houden. Met behulp van goed luisteren en op de juiste momenten vrijmoedig door te vragen probeerde het duo contact te leggen. Daarmee registeren en ensceneren ze - op lichte wijze, maar toch- een tijdsbeeld van een wereld die constant aan verandering onderhevig is.

ANDREA STULTIENS | andreastultiens.nl

Die wereld in verandering heeft invloed op de verhalen en perceptie van mensen. Dat weet **Andrea Stultiens** als geen ander. Al tien jaar werkt ze aan een extensief project rondom de nalatenschap van Paul Julien, de man die de hele twintigste eeuw heeft meegemaakt en jarenlang verschillende gebieden en mensen van Afrika in beeld bracht en aan een groot publiek in Nederland presenteerde.

Stultiens draagt bij aan de verschuiving van de blik op het werk van Julien. Samenwerkingen zijn hierbij cruciaal. Geen esthetisch en dehumaniserend perspectief, maar ook geen simpele problematisering van het werk wat uiteindelijk alsnog een eenzijdige oorsprong en uitwerking heeft. Op zoek

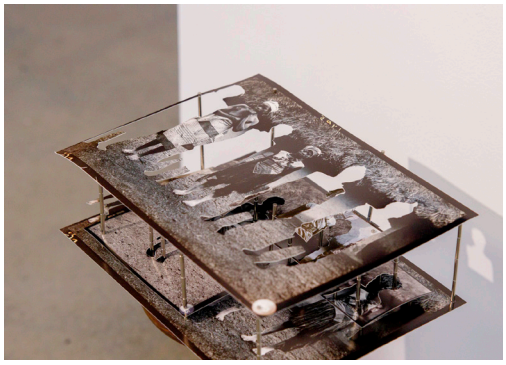

naar een heroriëntatie van de betekenis en waarde van de beelden reist Stultiens naar de plekken en gebieden waar Julien is geweest om samen met anderen een alternatief soort ontdekkingsreis aan te gaan.

Stultiens werkte in Amsterdam Zuidoost samen met de schrijver Esther Kamara en de kunstenaar en ontwerper Abu Kanu: beide op hun eigen manier met een migratieachtergrond waarbij zowel Sierra Leone als de Bijlmer een rol spelen. Het resulteerde in werken waarbij het kijkproces centraal staat. Hoe kijken we naar de ander? Dat is een proces, een gesprek zonder einde waarbij iedereen iets bijdraagt en iets nalaat aan het wereldwijde web van relaties.

WES MAPES

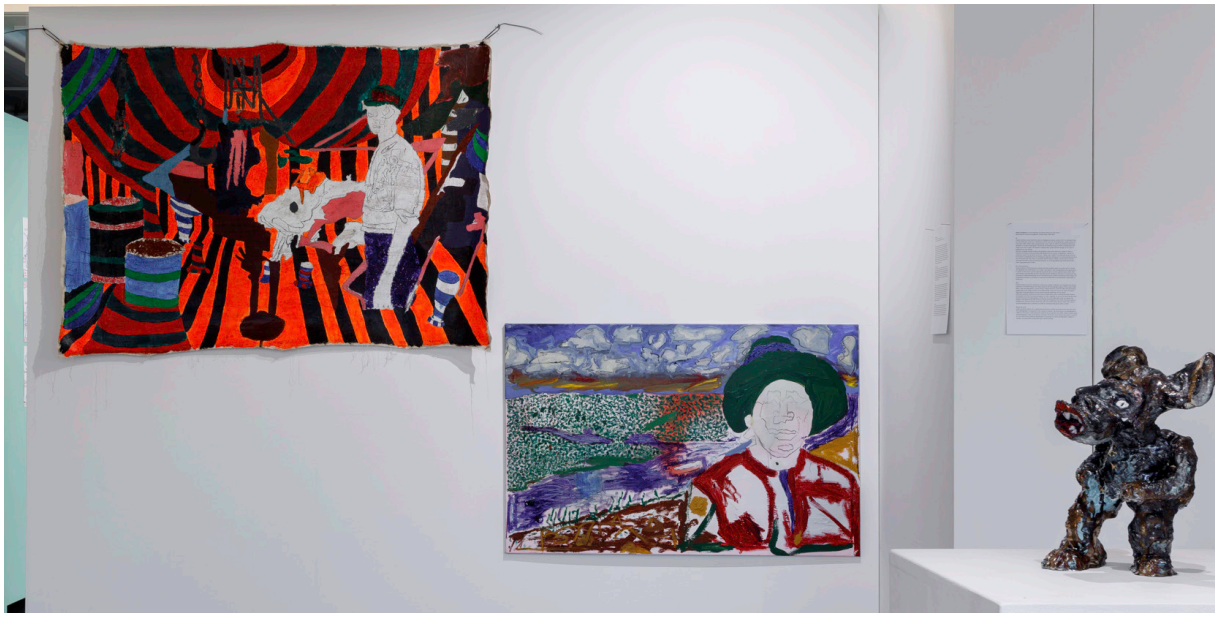

PS. Dat web van relaties loopt soms wat ingewikkeld langs elkaar heen.
Wes Mapes heb ik nooit kunnen spreken, maar soms is zwijgen goud.
Zoek en vind beelden van zijn werk en dat van anderen op de website van CBK Zuidoost!